

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 6.

Desember 1960.

58. årgang.

Redigert av Aasulv Løddesøl

BRUKEN AV MYRENE I NORD-NORGE OG FREMTIDSMULIGHETER.

Av konsulent Per Hornburg.

Når vi snakker om nyttiggjørelse av myrene i Nord-Norge, er det i første rekke 3 former vi tenker på, nemlig plantedyrking, og teknisk utnyttelse som til brenntorvproduksjon og strøtorvproduksjon. Men ikke så rent lite av myrene brukes også til moltesanking og naturbeite. De to sistnevnte former for myr-utnyttelse har i særlig grad aktualitet i Finnmark, hvor bl. a. beite på myrene er viktig for reindriften. Imidlertid skal jeg først og fremst holde meg til spørsmål som vedrører bruken av myrene til dyrking og litt om bruken til tekniske formål.

Først vil jeg peke på at det er en viss forskjell i bruken av myrene i fjord- og innlandsstrøk og i kyst- og øystrøkene. Årsakene hertil er flere. I kyst- og øystrøkene utgjør myrjorda en langt større andel av de løse jordlag enn i fjord- og innlandsstrøk. Torvkvaliteten er også oftest noe annerledes, idet kyst- og øymyrene gjennomgående inneholder mer brenntorv. Grovt sett er det også forskjell i næringsinnholdet, idet vi oftere finner næringsrike myrtyper i fjord- og innlandsstrøk enn i kyst- og øydistrikter. Dette henger til en viss grad sammen med fjellgrunnens beskaffenhet.

Meldinger fra landbrukselskapene tyder på at interessen for myr dyrking i Nord-Norge først for alvor tok til omkring 1860—70-årene. Således berettes i Jubileumsmeldingen fra Finnmark landbrukselskap at prost Lid i 1866 satte i gang storstilt avgrøfting av myr i Alta for dyrking av timotei og grønnfôr. I 1878 var amtsagronom Nilsen helt ute i Berlevåg og Sværholt og planla grøfting på myr. De beretninger som finnes i jubileumsmeldingene fra Troms og Nordland viser at det var først i kystbygdene man interesserte seg for å bruke myrene. Men mye tyder også på at det var patriotene som tok opp den slags oppgaver. Således berettes fra Nordland i 60—70-årene: «At det ikke dyrkes myr skyldes almuesmannens ulyst til anstrengende jordarbeid og da i særdeleshet til grøftegraving.» Videre

heter det fra Andøya i samme tidsrom: «Andøen dannes av myrvidder som taper seg mot sjøen i en oval strimmel av sandbanker. Denne smale strimmel av tørr jord dyrkes og beboes.»

Fram til den første verdenskrig hadde plantedyrking på myr neppe noen markant innflytelse på jordbruksnæringen i Nord-Norge. Det var først da vi gikk inn i den siste store bureisings- og nydyrkingsperioden — fra 1920-årene og utover til den annen verdenskrig — at oppdyrking og bosetting tok til for alvor på de store myrfeltene langs kysten, og ute på øyene. Tidligere bureising og nydyrking hadde som kjent vesentlig skjedd i de skogbevokste dalstrøkene.

Forholdene etter den første verdenskrig var preget av arbeidsløshet og økonomisk depresjon, og særlig fikk Nord-Norges kyststrøk føle dette p. gr. a. sitt ensidige næringsliv. Løsningen på problemene søkte man altså i en storstilt nydyrking, som i det vesentlige ble finansiert av staten. Når vi i dag bedømmer resultatene av dette på mange måter grunnleggende arbeid for nord-norsk jordbruk, må vi ha de daværende forhold for øye, nemlig at både den enkelte jordbruker og staten på sett og vis var i en tvangssituasjon.

Man får et godt bilde av myr dyrkingen i Nord-Norge ved å se på den såkalte indre kolonisering som har foregått og foregår på en rekke store felter. Lengst nord har vi Statens Bureising i Pasvikdalen. En vesentlig del av dyrkingsjorda er myr, i alt ca. 42.000 dekar i henhold til Myrselskapets undersøkelser. Vel 70 % av dette myrreal er næringsfattig og forholdsvis svakt humifisert lynngrik mosemyr. Ved selvsyn har jeg konstatert at det ofte kan tas års sikre og lønnsomme grasavlinger på denne myrtype i Pasvik ved riktig gjødsling, kalking og jordarbeid.

Også andre steder i Finnmark foregår det en relativt stor myr dyrking, først og fremst p. gr. a. at den dyrkbare ledige fastmarka etter hvert blir utnyttet. Jeg kan nevne dyrkingen av Vesterelvmyra og Karjelmyra i Varangerdistriktet, Smørffjordfeltet i Midt-Finnmark og Hjemmeluftmyra i Alta. Myr kvaliteten på disse myrer varierer selvfølgelig, men felles for dem alle er at de er relativt lite fortorvet inntil grøftedybde. Vatnreguleringen skaffer således ikke noen særlige problemer, når ellers hellingsforholdene er i orden. Etter mine erfaringer kan en de aller fleste steder i Finnmark oppnå lønnsomme og sikre grasavlinger på alle typer grasmyr, krattmyr og skogmyr. I de bedre klimastrøk svarer det seg også å dyrke poteter og grovere grønnsaker på grunne myrer av nevnte hovedtyper, dvs. myrer med dybde på omkring 1 m og derunder. Mosemyrene, og første rekke lynngrik mosemyr av typen «molte-krekling type», er temmelig usikker som dyrkingsjord så langt nord, og bør unngås i fall annen jord kan skaffes. Typiske brenntorvmyrer finnes i relativt liten omfang i Finnmark, og da vesentlig i kystdistriktene.

Av spesielle problemer for myr dyrkingen der nord er plante-

valget og mulighetene for å skaffe billig kalkingsmiddel hvor det trengs. De timoteistammer vi har er oftest ikke varige nok på myr, og det kan være aktuelt å nytte andre grasarter. Når det gjelder jordas kalktrang, viser analysene av våre jordprøver at mye av myra trenger kalking (selv om kalktrangen der oftest er mindre enn i Vesterålen, Lofoten og Helgelands kyststrøk). Landbrukskasselskapet regnet i 1952 med at ca. 90 % av jorda i Finnmark var kalktrengende. I denne forbindelse kan nevnes at muligheten for å utnytte dolomittforekomstene i Porsangerfjorden burde undersøkes.

I den senere tid har myr dyrkingen også fått økt aktualitet i Troms fylke. Først og fremst kommer myrjorda her inn i bildet for å øke bruksstørrelsen etter hvert som det blir knapt med tilleggsjord av fastmark. De beste dyrkingsmyrene finner vi i silurstrøka fra Ofoten og nordover til Lyngen. Her er det også relativt lite av typiske brenntorvmyrer. Myrene på de store øyene i fylket ligger for en stor del i granittstrøk og har nokså vekslende dyrkingsverd, i likhet med øydistriktene lenger sørover. Men jeg har inntrykk av at de oftest inneholder mindre brenntorv. Troms landbrukskasselskap har en del større felter som domineres av myrjord, bl. a. Grasmyrfeltet på Senja.

Når det gjelder Nordland fylke, er det naturlig å se på det arbeid som Ny Jord har nedlagt i de nordligste deler av fylket. Ny Jord har på mange måter vært toneangivende i myr dyrkingsarbeidet her nord og sitter således inne med store erfaringer på dette spesielle område. Helt fra 1920-årene har Ny Jord kjøpt opp en rekke større myrfelter som i dag for en dels vedkommende er dyrket opp. Ikke så rent lite av jorda på disse felter er næringsfattig mosemyr med torv av brenntorvkarakter relativt høyt oppe i profilet. På mange måter er det utført et imponerende arbeid med å få kulturjord av disse myrstrekningene. Ser vi på resultatene, er det dessverre et faktum at på et stort antall bruk blir avlingene små og ustabile. Selvsagt er det stor forskjell på driftsmåte og innsats, men stort sett må en kunne si at det oftest ikke er folkene, men jordkvaliteten som ikke har holdt mål. Det er således grunn til å tro at man ved starten i flere tilfelle bedømte jordkvaliteten for gunstig. Men som jeg sa innledningsvis, må man også ha for øye de forhold som rådet i 20—30-årene. Det kan således nevnes at i et tilfelle har 93 % av brukerne jordbruk som hovedyrke på et fastmarksfelt av god bonitet, mens på et myrfelt med mye brenntorv var det bare 25 % som hadde jordbruk som eneyrke. Feltene var like gamle, og folkene hadde ellers praktisk talt de samme startmuligheter.

Men det kan også oppvises gode resultater av plantedyrking på myr i Nordlands kyst- og øy-strøk. Ny Jords felt i Holmstaddalen viser det.

På de myrtyper hvor strukturforholdene er gunstige tar man jevnt over gode og sikre avlinger av gras og potet og grovere

grønnsaker på myr de fleste steder i Nordland. Når det gjelder eng, nedsetter isbrand-faren varigheten, særlig på flate myrområder.

Skulle jeg kort summere opp viktige forhold vedrørende bruken av myrene i Nord-Norge til plantedyrking, vil det bli følgende:

De dårlige resultater en her og der ser av myr dyrkingen skyldes først og fremst at det er tatt i bruk myr med brenntorvkarakter høyt i profilet. Slik jord er vanskelig å få i hevd, og den er vanskelig å drenere tilstrekkelig. Selv om ploglaget litt etter litt omdannes i gunstig retning, vil de dypere brenntorvlag ikke forandre karakter, selv etter et langt tidsrom.

På slik tett myr er det gunstig å la nygravde grøfter stå utildekket over vinteren. Bare renna dekkes til (torvavsatsgrøft). Frostene får da virke på grøftesidene som derved senere blir lettere gjennomtrengelig for vatn.

I større utstrekning enn vanlig bør det brukes naturgjødsel ved oppdyrkinga. Videre bør forråds gjødsling med fosfat — fortrinnsvis Thomasfosfat — bli mer alminnelig. Kalkingen bør vises større oppmerksomhet, og i den forbindelse bør jordprøver tas, slik at det ikke kalkes på slomp.

De forsøk som er i gang på Ny Jords forsøksgård Elvestad i Alsvåg, tyder på positive utslag for tilføring av enkelte mikronæringsstoffer. På bakgrunn av de gode resultater man har oppnådd bl. a. på Smøla, bør det satses på slike forsøk over hele Nord-Norge i en større målestokk enn hittil. På den annen side må nevnes at gras fra dyrka myr i god hevd i Vesterålen ikke er utpreget fattig på sporstoffer, bortsett fra bor som ikke har så mye å si for storfe. Derimot har gras fra nydyrka myr vanligvis lavere kalsiuminnhold enn tilsvarende plantemateriale fra fastmark. Ellers er erfaringene at gras fra myr i god hevd næringsmessig sett står like høyt som gras fra fastmark.

Den annen form for myrutnyttelse som ble nevnt innledningsvis, nemlig brenntorvproduksjon, har tradisjon langt tilbake i tiden. I de skogfattige og skogbare kyststrøk i Nord-Norge har brenntorv vært et velkjent og skattet brensel i flere hundre år. Det er neppe for sterkt sagt at torv har vært en livsbetingelse for tusenvis av bruk langs kysten. Men brenntorva har også vært god å ty til i brenselkriser for andre lag av folket.

Først omkring 1860-årene begynte man her nord å agitere for riktig behandling av torva og bedre stell av torvmyrene. Men den gangen tenkte man ikke så mye på selve jordsmonnet etter avtorvingen og fremtidig utnytting av dette, som det å få spa ut mest mulig torv av myra. Det vil føre for langt å komme inn på historikken når det gjelder brenntorvproduksjonen i Nord-Norge, men jeg kan

ikke unnlate å nevne at amtsagronomene før i tida gjorde mye for å få folk bort fra rovdrift av torvmyrene.

Bortsett fra torvstikking på statsgrunn i Finnmark, som har lovregler fra 3/8-1897, har myrene helt til 1949 vært uten noen som helst vern. Enhver eier eller bruksberettiget kunne behandle sitt torvtak som han selv ønsket, bortsett fra noen få tilfelle hvor det i forbindelse med utskifting gjaldt visse avtorvingsbestemmelser.

Følgene av manglende lovregler for torvstikkingen ut gjennom tidene uteble heller ikke. Betydelige jordarealer langs kysten er mer eller mindre ødelagt for jordbruksformål p. gr. a. for sterk avtorving. Jordvernkomitéen (Komitéen for myr- og jordvern i kystbygdene), som ble oppnevnt av Landbruksdepartementet i 1936 på Myrskapets initiativ, fant således at i årene før siste krig var det årlig 1000 dekar jord i hele landet som ble ødelagt eller sterkt forringet på grunn av skadelig torvdrikt. Dette var omkring 1/4 av samlet areal som ble avtorvet.

På grunnlag av foreliggende statistikk regner jeg med at det ble produsert i alt omkring 25 mill. m³ brenntorv på et areal av omkring 40.000 dekar i Nord-Norge fra århundreskiftet og frem til vi fikk Jordvernloven, (Lov av 18. mars 1949 om vern mot jordødelegging). Regner vi med Jordvernkomitéens «tapstall» på 1/4, skulle det følgelig være noe sånt som 10.000 dekar jord som er sterkt forringet eller ødelagt for jordbruksformål etter 50 års torvdrikt i Nord-Norge. Her må det tilføyes at tapsprosenten ikke har vært så stor i årene etter krigen p. gr. a. at vi fikk Jordvernloven og andre forhold, f. eks. mindre behov for torv — men tar en i betraktning at den under krigen antakelig var større mange steder, tror jeg tallet ikke er for høyt.

Når jeg har heftet meg så mye ved de uheldige sider ved brenntorvdrikt, er det fordi dette angår jordbruket direkte. Vi skal huske på at jordtapet foregår i distrikter som er jordfattige, og hvor bruka er små fra før. Dertil kommer at det byr på mange vanskeligheter å dyrke myr som er mishandlet ved torvstikking.

De positive sider ved brenntorvproduksjonen er foruten at den skaffer et nødvendig og billig brensel, og således har økonomisk betydning for brukene, også at myra etter avtorvingen oftest er bedre skikket til dyrking enn før. Men det forutsetter selvsagt at det er lagt et tilstrekkelig torvlag igjen på undergrunnen, slik bestemmelsene i Jordvernloven fastsetter. Det kan vises til mange fine dyrkingsresultater på avtorvet brenntorvmyr.

På mange bruk kan eldre torvrettigheter på innmarka skaffe vanskeligheter for en utvidelse av det dyrka areal. Vel er det så at eieren kan forlange slike servitutter avløst, men i praksis er det ikke så enkelt. Det viser seg gjerne i mange tilfelle at eiendommene ikke har skikket brenntorvmyr som erstatning, og blir det snakk om avløsning i form av penger, blir prisen høy. For å unngå slike uheldige

bruksforhold i fremtiden, bør det etter min mening være adgang for jordskifteretten helt å nekte utlegging av torvtak på innmarksareal.

Jeg nevnte at det kan oppstå vanskeligheter å fulldyrke myr som er for sterkt avtorvet. Oftest består vanskelighetene i at grøftene har en tendens til å bli i grunneste laget. På steinfull undergrunn vil storsteinen komme i dagen etter hvert som humuslaget svinner inn ved bruk.

Sterkt avtorvet myr med ugunstige undergrunnsforhold bør derfor bare overflatedyrkes i større utstrekning enn tilfelle er.

En annen form for uheldig torvdrift er at det ikke sørges for hovedavløpsgrøfter før stikkingen tar til. Dette forårsaker at vi får en rekke torvgraver med gjenstående benker. Foruten at disse benkene medfører kostbart planeringsarbeid under dyrkingen, viser det seg ofte på avlingsresultatet hvor benkene har vært. Det er også forståelig, da benkene gjerne inneholder sterkt fortorvet materiale som det er vanskelig å få i hevd. Det hadde sikkert vært ønskelig om Jordvernloven inneholdt konkrete og klare bestemmelser hvordan vatnreguleringen skulle ordnes før myra tas i bruk til torvproduksjon.

Imidlertid må en i dag kunne si at de verste sidene ved skadelig torvdrift er sterkt på retur, og i flere distrikter helt opphørt. Særlig når det gjelder å spa vekk hele torvlaget fra undergrunnen er det praktisk talt slutt. Avtorving av for grunne myrer forekommer nok enda på steder hvor gode torvmyrer er oppbrukt, likesom folk flest ikke forstår betydningen av at det legges tilstrekkelig igjen på undergrunnen, og da fortrinnsvis av det øverste mindre fortorva lag.

Etter bestemmelsene skal Jordstyrene fungere som lokalt torvtilsyn, dvs. de skal påse at Jordvernlovens bestemmelser etterleves. Men Jordstyrene kan ikke sies å være særlig aktive på dette område. Det er med dette som så mye annet at herredsagronomen må ta seg av saken. Og de fleste har også gjort verdifullt arbeid — så langt deres tid har gjort det mulig. Kunne vi komme derhen at Jordstyret ble pålagt en inspeksjonsrunde i bygda, f. eks. hvert 3. år, tror jeg vi skulle se store resultater.

Stikkortvdriften har avtatt betraktelig i årene etter krigen, vesentlig p. gr. a. bedre tilgang på elektrisk kraft og bedre økonomi i bygdene. Men ennå vil nok mange bruk i kystdistriktene i tiden fremover være avhengig av torv som brensel. Den viktigste oppgave for oss i Myrselskapet når det gjelder denne saken, blir å arbeide for at skadevirkningen blir minst mulig, samt å bidra til å lede torvingen over på typiske brenntorvmyrer som det bl. a. fra et dyrkingssynspunkt vil være en fordel å få avtorvet rasjonelt.

Jeg skal så kort nevne litt om torvstrødriften i Nord-Norge. Her er vi i den situasjon at det f. t. ikke finnes noen torvstrø-

bedrifter i landsdelen. Selvsagt produseres det noe strø på gårdene, men denne produksjon er av meget beskjedent format. Gartneriene og hagebruket dekker litt av sitt behov fra Trøndelag, men det blir et dyrt produkt da fraktkostningene oftest er like høye som torvprisen, og kanskje vel så det.

Ved århundreskiftet var interessen for bruk av torvstrø og torvmold større enn nå, og vi hadde torvstrøanlegg fra Finnmark (Tanadalen) i nord til Helgeland i sør. Det var agitasjonen for bedre gjødselstell som bidrog til dette. Etter hvert som brukene fikk urinkummer og kunstgjødsel kom i alminnelig bruk, dabbet interessen og agitasjonen for torvstrøet av. I årene etter krigen har Myrselskapet arbeidet en del med spørsmålet om å anlegge noen torvstrøbedrifter i Nord-Norge, men hittil har arbeidet ikke kommet ut over skrivebordsplanene. I første rekke skyldes dette at man har vært i tvil om lønnsomheten av torvstrøproduksjon i Nord-Norge. Videre er det et åpent spørsmål hvor stor avsetning et anlegg kan påregne.

Vi har flere strøk i Nord-Norge hvor naturgrunnet ligger godt til rette for torvstrøproduksjon. Særlig da i innlandsstrøka med relativt lite nedbør. Her finnes også en del mosemyr som fyller kravene til et godt strø. Men de største sammenhengende torvstrøforekomstene har vi ute på øyene, og særlig på Andøya hvor det finnes sammenhengende felter på 4—500 dekar av utmerket kvalitet. I øydistriktene er imidlertid ikke tørkeforholdene de beste, slik at kapasiteten på et anlegg vil bli mindre enn f. eks. i Trøndelag. Myrselskapet har drevet en del tørkeforsøk med torvstrø på Vikeid, og en kom til det resultat at bakketørking av torvstrø er en altfor usikker driftsmåte under klimaforholdene i kystbygdene. Derimot fikk en gode resultater av hesjetørking under normale værforhold (kfr. Medd. for D. N. M. nr. 1, 1960).

Det brukes også en del torvstrø som isolasjonsmiddel i kjellervegger og husdyrrom. Under gjenreisingsperioden i Talvik i Finnmark ble flere kjellere i våningshus isolert med torv. Jeg har fått opplyst at disse kjellere er av de få i bygda som er helt frostsikre. Det er grunn til å tro at dette billige isolasjonsmiddel burde få større innpass i barske klimastrøk.

Hvilke fremtidsmuligheter har vi så i de nord-norske myrene?

Først litt om myrarealet i landsdelen: Iflg. Landsskogtakseringen finnes 5,69 mill. dekar myr i Nord-Norge under skoggrensen. Dette er ca. 27 % av landets myrareal i lavlandet (som er ca. 21 mill. dekar). Det nevnte areal fordeler seg med 1,77 mill. dekar på Nordland, 1,29 mill. dekar på Troms og 2,63 mill. dekar på Finnmark.

Noe av dette myrareal vil i første rekke tjene som tilleggsjord for å øke bruksstørrelsen i landsdelen. Selv om nok en betydelig del

av disse jordressurser ligger slik til at de ikke kan nyttes, vil deres andel være av avgjørende betydning for mulighetene av å øke bruksstørrelsen.

Statistikken viser at gjennomsnittsstørrelsen på bruka i Nordland fylke er 21 dekar dyrka jord. Vel halvparten av bruka har utvidelsesmuligheter, i en viss grad. Således oppgis at innen bruksstørrelsen 20 dekar og derover finnes i alt ca. 400.000 dekar udyrka, dyrkbar jord, hvorav ca. halvparten er myr. Videre finnes et tilsvarende areal myr på større felter, hvorav storparten i Vesterålen.

For å illustrere nydyrkingsoppgavene i Troms kan nevnes at dersom fylket skal få 5.000 bruk med et dyrka areal på 50 dekar, må i minimum dyrkes 90.000 dekar i fylket. Dette tilsvarer omtrent det samlede areal som ble nydyrka i årene 1929—49. Det regnes med at det ligger ca. 500.000 dekar udyrka jord til bruka i Troms. Hertil kommer ca. 370.000 dekar på større felter. På disse feltene er omtrent halvparten av jorda myr, mens dette er noe mindre på jorda tilhørende bruka.

I det nordligste fylke i Finnmark er bruka svært små, i gjennomsnitt bare 9,6 dekar dyrka. Det er beregnet at jordreservene på bruka i dette fylke bare strekker til en heving av den gjennomsnittlig bruksstørrelse til ca. 30 dekar. Men her er mulighetene for tilskottsjord relativt store, bl. a. på grunn av at all umatrikulert jord tilhører staten. Det regnes med at 230.000 dekar jord i fylket som ligger i større og mindre felter, kan dyrkes med fordel, og for en stor del ligger slik til at den kan nyttes som tilskottsjord. Det meste av dette areal er myrjord.

Ved vurderingen av mulighetene for å dyrke disse myrstrekninger i Nord-Norge må vi være oppmerksom på at det areal som er oppgitt som udyrka, dyrkbar jord ofte er av dårligere kvalitet og kostbarere å dyrke enn den som tidligere er dyrket. Likeledes ligger mye av jorda avsides, og bortsett fra i Finnmark, i felles utmark og kan ikke tas i bruk før der er foretatt utskifting, og der dessuten er bygd veier frem til feltene. En nærmere vurdering av i hvilken grad de oppgitte arealer vil være økonomisk dyrkbare, vil bl. a. avhenge av i hvor stor utstrekning en kan ta i bruk tekniske hjelpemidler, og på hvilken måte og i hvilken regi dyrkinga i det hele blir gjennomført.

Et av de viktigste problemer som melder seg i fremtiden er bruken av de tette, brenntorvaktige myrene i kyst- og øystrøka. I den utstrekning det er praktisk gjennomførbart bør en gå over til å sjalte helt ut myrer til dyrking som har brenntorvkarakter høyt i profilet. Slik jord kan nok være relativt lett å dyrke, men den er vanskelig og kostbar å holde i hevd, og gir usikre avlinger. Slik utsjalting i noe større målestokk kan skje ved systematiske og detaljerte myrundersøkelser. Brenntorvmyrene får vi la ligge som brenselreserver, eller de kan dyrkes etter hvert som de avtorves. Feltbestyrer

Ødegård opplyser at Ny Jord har ca. 20.000 dekar brenntorvaktig myr urørt i Vesterålen, og en er ikke stemt for å utnytte dette areal før det foreligger sikre resultater av forsøkene på Elvestad.

Av spesielle oppgaver som det kan være verd å undersøke nærmere er i hvilke utstrekning det kan svare seg å nytte en større del av myrene i utmarka til grasproduksjon, for derved å få frigjort mer verdifull innmarksareal til åker. Særlig gjelder det å få jord til økt potetdyrking til fôr. Ved mekanisert drift er det mulig at det kan svare seg å dyrke gras lengre vekk fra bruke, f. eks. 2—3 km dersom det er brukbare transportmuligheter.

Videre mener jeg at det forsøksmessig bør settes i verk en del forberedende kulturtekniske tiltak på våre åpne og svakt humifiserte myrvidder i kyststrøka. Tidligere fylkesagronom Lothe har slått til lyd for dette i sitt skrift «Røynsler fra bureisinga i Nordland» (1952), så jeg skal ikke komme nærmere inn på saken her. Men jeg vil bare supplere Lothes idéer med å foreslå at nytte Vikeid-plogen til åpne grøfter og at man mellom disse kjører opp noen drenggrøfter med Nakor-Olsens grøfteplog, eventuelt Løddesøls og Erlands «Grøfte-skrue» hvor den passer.

I forbindelse med slike forberedende kulturtiltak bør også leplanting komme inn i bildet. På dette felt må det være mye å vinne bare vi går forsiktig og forsøksmessig til verks.

Når det gjelder fremtidsmulighetene for brenntorvdriften, kan det under normale forhold heretter neppe bli tale om produksjon utover å dekke brukenes eget behov for brensel. Gradvis vil vel brenntorvdriften opphøre, men dit hen er det langt, så vår oppgave må — som nevnt før — bli å sørge for minst mulig skadevirkninger på jordsmonnet med henblikk på fremtidig dyrking av de avtorvede arealer.

Produksjon av torvstrø og torvmold har antakelig fremtiden for seg. Behovet for humusstoff — i gartneri og hagebruk spesielt — øker i takt med at forrådene på torv minker, ikke minst i Nord-Europa. Således kan nevnes at den danske torvstrø/torvmoldproduksjon er mer enn ti-doblet i de siste 25 årene. Fra 1958 til 1959 var det en fremgang i produksjonen der på 17 %, en fremgang som utelukkende faller på torvmolda, altså den del av produksjonen som fortrinnsvis anvendes i gartnerier og hagebruk.

I forordet til sin bok: «Myrene i næringslivets tjeneste» har direktør Løddesøl skrevet følgende:

«Et lands evne til selvberging er i høy grad avhengig av de naturherligheter og ressurser som det rår over.»

Selv om kanskje myrene i dag ikke kommer så høyt opp på prioritetslisten for utnyttelsen av de nord-norske naturherligheter, er det ikke tvil om at de i tiden fremover vil kunne gi et viktig bidrag til jordbrukets videre utbygging.

NYERE RETNINGSLINJER FOR GRØFTEFORSØK PÅ MYR.

Ved forskningsassistent Peder Hove.

I vårt land, som har et humid klima, inntar spørsmålet om jordas drenering en sentral plass. Dette gjelder spesielt myr som jo er forsumpa fra naturens side. Kostnadene med å tørrelegge vår dyrka jord er store. Konsulent Lie har behandlet dette. Jeg kan bare nevne at ofte utgjør grøftinga 2/3 eller mere av de totale dyrkingskostnadene.

En del spesielle forhold gjør tørrelegging av myr særlig kostbar. Grøftene har fordi myra søkk sammen, relativ kort levetid. Ofte må det også nyttes lukkingsmaterialer som er lite varige, noe som betinger omgrøfting etter forholdsvis kort tid.

Tilnærmet kan grøftekostnadene sies å variere omvendt proporsjonalt med grøfteavstanden. Hva grøftedjupet betyr for de årlige kostnader, er det ikke så lett å si noe om. Djupe grøfter skulle bety lengere levetid og dermed mindre årlige kostnader, men det er begrenset hvor djupt en rekke av våre grøfteredskaper kan nå. Stort sett er det likevel forholdsvis lett å finne ut hva grøftinga koster.

Vanskeligere er det å svare på spørsmålet om hvordan ulik tørreleggingsintensitet, først og fremst ulik grøfteavstand og djup, virker inn på jordas bruksverdi, kort sagt, hvilke grøfteavstander og djup er optimale under forskjellige forhold.

For det meste blir grøfteavstand og djup bestemt skjønnsmessig, med erfaring fra grøftforsøk som er utført tidligere, og fra såkalte praktiske erfaringer. Så varierende som forholda er her i landet, vil denne måten å bestemme grøfteintensiteten på måtte brukes i overskuelig framtid, men det er i høg grad ønskelig å nå fram til mer objektive metoder til støtte for skjønnnet.

Grøftekomitéen av 1941 har satt opp følgende uttrykk for fordelene ved grøfting:

$$F = S + A + X \div \left(G \frac{a}{100} + U \right)$$